

R O Z S U D O K

V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Milana Deáka a sudkýň JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Viery Petrikovej, v právnej veci žalobcu **Ing. J. S.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. P. F., advokátom v B., proti žalovaným **1/ S.**, so sídlom v Ž., zastúpenej JUDr. M. K., advokátom v B., **2/ Slovenskej republiky - L.**, so sídlom v Ž., **o určenie vlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20C 183/1992, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. augusta 2010 sp. zn. 16Co 73/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcu **z a m i e t a**.

Žalovaným **1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.**

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica (súd prvého stupňa) rozsudkom z 13. januára 2010 č. k. 20C 183/1992-917 žalobu z 27. marca 1992, spresnenú podaním žalobcu z 22. augusta 1994, o vydanie veci z titulu uplatneného reštitučného nároku voči žalovanej **1/**, a to o vydanie nehnuteľnosti vedenej v katastri obce S. na evidenčnom liste č. X ako KN X - zastavaná plocha o výmere 779 m² a nehnuteľnosti na nej postavenej - budovy s popisným číslom X (hydrocentrála) v užívaní žalovanej **1/ a** o vydanie bezdôvodného obohatenia a úžitkov z neho od 1. januára 1990 v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku, v celom rozsahu zamietol. Konanie o žalobe z 27. marca 1992, spresnenej podaním žalobcu z 28. marca 1994, o vydanie

veci z titulu uplatneného reštitučného nároku voči žalovanej 2/, a to o vydanie nehnuteľnosti vedenej v katastri obce S. na liste vlastníctva č. X, evidenčnom liste č. X KN X - rybník o výmere 9 060 m² vo vlastníctve a užívaní žalovanej 2/ a o vydanie bezdôvodného obohatenia a úžitkov z neho od 1. januára 1990 v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku, v celom rozsahu zastavil.

Určil, že žalobca je ideálnym podielovým spluvlastníkom vo výške 26/36-in k týmto nehnuteľnostiam:

k parcele č. C KN X - vodné plochy o výmere 3 600 m², vytvorenej geometrickým plánom č. 14419475-009, vyhotoveným 16. marca 2008 Ing. J. P., autorizačne overeným 17. marca 2008, úradne overeným 28. apríla 2008 Správou katastra Banská Bystrica pod číslom X ako diel číslo 6 odčlenením od parcely č. KN X - vodné plochy o výmere 9 060 m², vedenej v C registri KN pre LV č. 457 kat. úz. S.,

k parcele č. C KN X - vodné plochy o výmere 1 814 m², vytvorenej geometrickým plánom č. 14419475-009, vyhotoveným 16. marca 2008 Ing. J. P., autorizačne overeným 17. marca 2008, úradne overeným 28. apríla 2008 Správou katastra Banská Bystrica pod číslom X ako diel číslo 7 odčlenením od parcely č. KN X - vodné plochy o výmere 9 060 m², vedenej v C registri KN pre LV č. X kat. úz. S., k parcele č. C KN X - vodné plochy o výmere 368 m², vytvorenej geometrickým plánom č. 14419475-009, vyhotoveným 16. marca 2008 Ing. J. P., autorizačne overeným 17. marca 2008, úradne overeným 28. apríla 2008 Správou katastra Banská Bystrica pod číslom X ako diel číslo 8 odčlenením od parcely č. KN X - vodné plochy o výmere 9 060 m², vedenej v C registri KN pre LV č. X kat. úz. S.,

k parcele č. C KN X - zastavané plochy o výmere 779 m², vytvorenej geometrickým plánom č. 14419475-009, vyhotoveným 16. marca 2008 Ing. J. P., autorizačne overeným 17. marca 2008, úradne overeným 28. apríla 2008 Správou katastra Banská Bystrica pod číslom X ako diel číslo 49 z parcely č. KN X - zastavané plochy o výmere 779 m², vedenej v E registri KN pre LV č. X kat. úz. S.,

k vodnej elektrárni súp. číslo 440 s vnútorným a vonkajším príslušenstvom tvoreným predovšetkým rozvodmi tlakovej vody, tromi turbínami, prevodnými rozvodmi ku generátorom, tromi elektrickými generátormi, jedným spätným generátorom na tlakovú vodu, rozvodmi a zariadeniami na výrobu, úpravu a rozvod elektrického prúdu, derivačným kanálom, vodnou zdržou, česlicami, stavidlami, ako je táto vedená v LV č. X, kat. úz. S., a postavená na parc. č. C KN X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 779 m², vytvorená geometrickým plánom č. 14419475-009, vyhotoveným 16. marca 2008 Ing. J. P., autorizačne

overeným 17. marca 2008, úradne overeným 28. apríla 2008 Správou katastra Banská Bystrica pod číslom X ako diel číslo 49 z parcely č. KN X - zastavané plochy o výmere 779 m², vedenej v E registri KN pre LV č. X kat. úz. S..

O trovách konania účastníkov rozhodol tak, že žiaden z účastníkov konania nemá na ich náhradu právo, a zároveň vyslovil, že účastníkom konania povinnosť zaplatiť trovy štátu, ktoré štátu vznikli v súvislosti s týmto konaním ako trovy znalečného a iné trovy, neukladá.

V spojitosti s výrokom o zamietnutí žaloby z titulu reštitučného nároku voči žalovanej 1/ súd prvého stupňa uviedol, že žalobca splnil podmienky oprávnenej osoby stanovenej § 3 zákona č. 87/1991 Zb. a preukázal nárok na vydanie predmetných nehnuteľností v zmysle § 2 ods. 3 tohto zákona, pretože sa preukázalo, že jeho právnym predchodcom bola odňatá možnosť nakladať so svojim vlastníctvom bez toho, aby im bola poskytnutá príslušná náhrada a ich majetok bol fakticky okupovaný. Keďže v konaní nebolo preukázané, že k protiprávnej okupácii došlo v rozhodnom období (od 25. februára 1948 do 1. januára 1990), súd dospel k záveru, že zákon č. 87/1991 Zb. sa na tento prípad nevzťahuje. Konanie o žalobe, ktorou si žalobca uplatnil reštitučný nárok voči žalovanej 2/, súd zastavil z dôvodu jej späťvzatia (§ 96 ods. 1, 2 O.s.p.). I napriek tomu, že žalobca sa domáhal od žalovaných vydania predmetných nehnuteľností na základe reštitučného nároku, mal za daný naliehavý právny záujem žalobcu na určovacej žalobe a to z dôvodu, že podľa súdu žalované 1/ a 2/ v priebehu konania mimosúdny postupom vytvorili situáciu hodnú osobitného zreteľa, nakoľko dosiahli zápis vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností. Vo vzťahu k výroku rozsudku, ktorým bolo určené, že žalobca je ideálnym podielovým spoluvlastníkom vo výške 26/36-in predmetných nehnuteľností, súd uviedol, že z dedičských spisov mal za preukázané tvrdenie žalobcu, že je právnym nástupcom po svojom otcovi J. S, ktorý v čase smrti vlastnil podiel 5/18-in k predmetným nehnuteľnostiam. Dokladom č. 4770/1932 z dražby a dokladom o vklade vlastníckeho práva, ku ktorému došlo 18. augusta 1932, považoval za preukázané, že právne predchodkyne otca žalobcu dražbou v roku 1932 nadobudli ideálne spoluvlastnícke podiely k pozemnoknižnej parcele č. X zapísanej v pozemnoknižnej zápisnici č. 758 pre k. ú. S., a to A. S. v 3/36-inách E. K. v 5/36-inách a ku parcele č. X zapísanej v pozemnoknižnej zápisnici č. 829 pre k. ú. S. v podiele 5/18-in. Ďalej súd uviedol, že vlastnícke právo právnych predchodkýň žalobcu bolo zapísané do pozemkovej knihy s tým, že na predmetných nehnuteľnostiach boli postavené stavby, ktorých spoluvlastníkmi sa z tohto titulu stali a že v budovách a s vodným dielom hospodárili určitú dobu, pretože boli účastinárky účastinnej spoločnosti, ktorá mala v prenájme vodné dielo, ktorého boli tiež spoluvlastníkmi, teda ich

právo vzniklo na základe skoršieho práva, než bolo právo založené zákonom č. 141/1950 Zb. Dodal, že až počnúc 1. januárom 1951 boli v zmysle § 568 ods. 1 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. zrušené všetky ustanovenia o veciach upravených týmto zákonom, počítajúc tu aj obyčajové právo, či už vyplýva zo súdnych rozhodnutí alebo iných prameňov.

Krajský súd v Banskej Bystrici (odvolací súd) na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 26. augusta 2010 sp. zn. 16Co 73/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutom výroku o určení podielového spoluvlastníctva žalobcu zmenil tak, že žalobu zamietol. Výrok rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov prvostupňového konania zmenil tak, že uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovanej 1/ náhradu trov prvostupňového konania 232,72 € k rukám jej právneho zástupcu do troch dní. Žalobcovi uložil i povinnosť zaplatiť žalovanej 1/ náhradu trov odvolacieho konania v sume 125,40 € k rukám jej právneho zástupcu do troch dní. Žalovanej 2/ náhradu trov prvostupňového ani odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd k veci samej uviedol, že nehnuteľnosť zapísaná v PKN vl. č. 829 bola prejednaná v dedičskom konaní po A. S. v 5/18-inách, ktorý podiel zdedil otec žalobcu a po jeho smrti žalobca. Žalobcovi preto svedčí vlastnícke právo k uvedenej nehnuteľnosti v podiele 5/18-in. Pokiaľ však ide o nehnuteľnosť zapísanú vo vl. č. 758, odvolací súd zistil, že táto nebola predmetom dedičského konania ani po A. S., ani po E. K., u ktorej ani nebolo zisťované, či je právnou predchodkyňou žalobcu. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobca neosvedčil existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Pokiaľ totiž dedičstvo po právnych predchodkyniach žalobcu nebolo prejednané (alebo bolo prejednané len čiastočne), mal sa žalobca domáhať určenia, že predmetné nehnuteľnosti, resp. podiely z nich titulom či už zápisu v pozemkovoknižnej zápisnici alebo dražby, či iného titulu, patria do dedičstva po nich. Podľa názoru odvolacieho súdu sa žalobca nemôže domáhať určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam len na základe toho titulu, že je ich právnym nástupcom. Z uvedeného dôvodu nebol správne zisťovaný ani okruh účastníkov konania, ktorými mali byť všetci dedičia po A. S. a E. K.. Odvolací súd navyše doplnil, že po vykonanom dokazovaní mal za preukázané, že v prospech právnych predchodcov žalobcu v skutočnosti svedčia len zápisy v pozemkovoknižných zápisniciach č. 758 a 829, kde veľkosť spoluvlastníckeho podielu právnych predchodkýň nie je 26/36-ín, ale len 10/36-ín pre parcelu č. X a 5/18-ín pre parcelu č. X. Všetky ostatné pozemky (ktoré sú zároveň aj predmetom sporu) sú zapísané v jednej pozemkovoknižnej zápisnici č. 1485, pričom ako jediný vlastník všetkých pozemkov je od roku 1926 zapísaný štát, Správa ministerstva dopravy a verejných prác, rezort verejných prác.

Odvolací súd zdôraznil, že hydrocentrála bola vo vlastníctve Československého štátu, a tvrdenie žalobcu, že pozemkovoknižné parc. č. X a X sa nachádzajú pod vodnou hladinou, resp. v časti, kde sa nachádza vodná nádrž, označil za nepravdivé, pretože tieto sa nachádzajú až za hrádzou a sú súčasťou terajšej parc. č. KN X.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil podľa § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p., majúc za to, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Uviedol, že jeho právne predchodkyne A. S. a E. K. boli podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností v podiele 26/36-ín. Argumentoval rozborom skutkového stavu a namietal, že nie je skutkovo správne priradovať existenciu budovy vodnej elektrárne (hydrocentrály) k akejkoľvek nehnuteľnosti evidovanej v pozemnoknižnej vložke pred rokom 1943, pretože tam uvádzané údaje o nadstavbách výstavbou skutkovo zanikli. Tvrdil, že súd nemôže mechanicky z údajov uvedených v pozemnoknižných vložkách v čase do existencie zjednocovacej intabulačnej listiny (obecné svedectvo) vyvodzovať lokalizáciu ktorejkoľvek časti predmetu sporu. Poukazoval na to, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí neodôvodnil, akým právne relevantným spôsobom došlo k zániku vlastníckeho práva k predmetu sporu, ktorý nadobudli jeho právne predchodkyne. Zdôrazňoval, že jeho právnym predchodkyniam nebolo vlastnícke právo odňaté, trvalo až do ich smrti, kedy v dôsledku ich smrti nadobudol vlastníctvo. Z hľadiska vedenia sporu nebolo podľa dovolateľa podstatné, či žalobcom bol on, alebo viac žalobcov (dedičov), a súd by nemal prejudikovať prípadné správanie sa iných subjektov; v takomto postupe súdu videl zásah do svojho vlastníckeho práva.

Žalované 1/ a 2/ navrhli dovolanie žalobcu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

V prejednávanej veci dovolateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Prípustnosť dovolania v takomto prípade vyplýva z ust. § 238 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Žiadna z týchto väd nebola v dovolaní namietaná a ani nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani takáto vada však dovolacím súdom v konaní zistená nebola.

Z obsahu dovolania treba vyvodiť, že žalobca videl túto vadu (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) v tom, že odvolací súd z vykonaných dôkazov vyvodil nesprávne skutkové zistenia.

Dovolací súd považuje za nutné zdôrazniť, že dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno úspešne napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, aj to však nie v každom prípade, ale iba ak podanie dovolania výslovne pripúšťa zákon. Dovolanie je procesný prostriedok, ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch, v ktorých to zákon výslovne umožňuje, spochybnil opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu prípadných väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia. Dovolanie ale nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním – ani pokiaľ je procesne prípustné – úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zvýrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd – na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu – nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Z tohto dôvodu sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších stupňov, ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za týmto účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.).

Nesúhlas dovolateľa s vyhodnotením dôkazov súdom nie je spôsobilým dovolacím dôvodom v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. (porovnaj R 42/1993 a tiež ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napríklad rozsudok z 25. septembra 2008 sp. zn. 5 Cdo 258/2007). Nepripustnosť takého dôvodu je daná charakterom dovolacieho konania, v ktorom, ako už bolo uvedené vyššie, sa dôkazy zásadne nevykonávajú (§ 243a ods. 2 O.s.p.), a tak ani neprislúcha dovolaciemu súdu, aby prehodnocoval dôkazy vykonané súdmi nižších stupňov.

Nutnou podmienkou tohto dôvodu je, že iná vada mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci a vedúce k zamietnutiu žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na žalobcom požadovanom určení

(ktorému sa osobitne venuje ďalšia časť textu tohto odôvodnenia) odvolací súd riadne zistil a v tomto smere mu nemožno nič vytýkať.

Podľa tvrdenia žalobcu rozsudok odvolacieho súdu v časti, v ktorej zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a žalobu zamietol, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, čo predstavuje dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, ktoré je odôvodnené nesprávnym právnym posúdením veci, je preskúmať, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho správne interpretoval. Predmetom súdneho posudzovania v takom prípade môžu byť len právne otázky, na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (porovnaj § 243a ods. 2 druhú vetu O.s.p.).

Podľa § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Návrhmi podľa § 80 písm. c/ O.s.p. nie sú návrhy, ktorými sa síce žiada určenie právneho vzťahu alebo práva, avšak u ktorých existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vyplýva priamo z právneho predpisu. Právo (právny vzťah), existenciu alebo neexistenciu ktorého určovací výrok vyslovuje, je týmto výrokom vždy určované len vo vzťahu k prítomnosti. Ako uvádza judikatúra (porovnaj napr. dôvody v rozsudkoch Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. 4. 1985 sp. zn. 2 Cz 18/85, z 26. 8. 1993 sp. zn. 1 Cdo 76/93, z 24. 3. 1997 sp. zn. 2 Cdo 135/96), rozsudkom nemožno zásadne určiť existenciu (prípadne neexistenciu) právneho vzťahu alebo práva za dobu minulú. Výrok

rozsudku aj v konaní o určovacej žalobe musí zodpovedať právnemu vzťahu, resp. právu v prítomnom čase, t. j. v čase vyhlásenia rozsudku (podľa § 154 ods. 1 O.s.p. je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia). Pre rozsudok súdu teda nemôže byť rozhodujúci stav, ktorý tu už nie je (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. 11. 2002 sp. zn. 2 Cdo 76/02). Iné je, že ustanovenie § 154 ods. 1 O.s.p. nedotýka sa hmotnoprávných predpisov, ktoré vznik, zmenu alebo zánik práv či povinnosti viažu na určitý okamih.

Základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom právnom určení. Rozumie sa tým právny záujem žalobcu, ktorý musí byť daný v čase vyhlásenia rozsudku. Právny záujem musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvého stupňa, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (porovnaj § 154 ods. 1, § 211 ods. 2 O.s.p.).

So zreteľom na povahu návrhu (žaloby) na určenie práva aj v minulosti sa starostlivo dbalo, aby nedošlo k jeho zneužitiu a prísne a presne sa selektovala jeho prípustnosť. Dokonca mnohé z minulých právnych viet zo súdnych rozhodnutí treba považovať aj pri súčasnej úprave za zhodné s terajšou judikatúrou; len príkladom: „K tomu, či tu je právny záujem na určení, sa prihliada z úradnej povinnosti“ (porovnaj Vážný č. 9311/1929), „Na nedostatok predpokladu určovacej žaloby musí súd prihliadať v ktoromkoľvek stave konania“ (Úr. zb. č. 2774).

Oba nižšie súdy, t. j. odvolací súd aj súd prvého stupňa skúmali otázku existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. a to s rozdielnym záverom.

Zákonodarca v citovanom ustanovení ako predpoklad uplatnenia tohto určovacieho žalobného návrhu stanovil, že na tomto určení musí byť naliehavý právny záujem. Súd v každom štádiu konania musí mať za doloženú existenciu takéhoto záujmu, inak (a to bez skúmania vecnej stránky návrhu) musí žalobný návrh zamietnuť (ako neprípustný). Či tento záujem jestvuje, skúma súd ex offo, t. j. z úradnej povinnosti, platí to ako pre súd prvého stupňa, tak aj pre súd odvolací.

Odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie vo veci určenia (spolu)vlastníctva žalobcu založil na závere, že žalobcovi na takto požadovanom určení nesvedčí naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O.s.p.), pretože pokiaľ dedičstvo po jeho právnych predchodcoch nebolo prejednané (alebo bolo prejednané len čiastočne), mal sa žalobca domáhať určenia, že predmetné nehnuteľnosti, resp. podiely z nich patria do dedičstva po jeho právnych predchodcoch. Podľa názoru odvolacieho súdu sa teda žalobca nemohol domáhať určenia svojho (spolu)vlastníctva k nehnuteľnostiam (len) na základe tvrdenia, že je právnym nástupcom po svojich právnych predchodcoch (dedičom), t.j. z titulu dedenia.

Dovolací súd sa stotožňuje s uvedeným právnym posúdením odvolacieho súdu v otázke, či jestvuje naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení (spolu)vlastníctva žalobcu.

Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Zmyslom tohto základného práva na súdnu ochranu je zaručiť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť.

Občianskoprávne vzťahy vznikajú z právnych úkonov alebo z iných skutočností, s ktorými zákon vznik týchto vzťahov spája (§ 2 ods. 1 Obč. zák.).

Dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa (§ 460 Obč. zák.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky s odkazom na svoju doterajšiu rozsiahlu rozhodovaciu prax (porovnaj napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky: z 11. decembra 2008 sp. zn. 3 Cdo 44/2008, z 30. júna 2008 sp. zn. 5 Cdo 147/2007, z 29. januára 2008 sp. zn. 1 Cdo 43/2007, z 26. júla 2007 sp. zn. 3 Cdo 25/2007) zdôrazňuje správnosť záveru odvolacieho súdu o potrebe určovacieho návrhu (žaloby), že konkrétna vec (hnuteľná alebo nehnuteľná) patrí do dedičstva po poručiteľovi. Práve takýmto návrhom (žalobou) v sporovom konaní sa uvedeného určenia má totiž domáhať ten, kto je dedičom poručiteľa (resp. do úvahy prichádzajúcim dedičom) voči inej osobe, ktorá poručiteľovým dedičom nie je. Žaloba na určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nepredstavuje tzv. inú žalobu, ktorá v ustanovení § 80 O.s.p. nie je spomenutá, ale ide o žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p., ktorá sleduje ochranu vlastníckeho práva. Rozhodovanie súdu v spore o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nenahrádza konanie o dedičstve podľa § 175a a nasl. O.s.p. Samotné prejednanie dedičstva po poručiteľovi v dedičskom konaní, ktoré je svojou podstatou nesporovým konaním, nemôže odstrániť spornosť vlastníctva k tomu istému predmetu medzi žalobcom na jednej strane a žalovanými (neúčastníkmi takéhoto nesporového konania) na strane druhej; rozhodnutie vydané v dedičskom konaní zaväzuje iba účastníkov tohto konania – tu sa potvrdzuje nadobudnutie dedičstva. Za okolnosti, že žalobca svoj nárok vyvodzuje výlučne z titulu dedenia (tvrdenia o svojom dedičskom práve), úprave zakotvenej v § 80 písm. c/ O.s.p. zodpovedá žaloba o určenie, že určité veci patria do dedičstva po konkrétnom poručiteľovi; keďže takéto určenie žalobca nepožadoval, ale sa domáhal určenia svojho vlastníckeho práva, správne odvolací súd jeho žalobu zamietol. K podaným záverom okrem už spomenutej judikatúry možno ešte dať do pozornosti aj odbornú právnickú literatúru, napr.: Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektív, *Občanský zákoník I. Komentář*, C. H. Beck, Praha 2009, 2. vydanie, str. 703-704.

Dovolací súd po preskúmaní veci takto ustálil, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na správnom právnom závere o nedostatku naliehavého právneho záujmu, ktorý u podanej žaloby o určenie vyžaduje § 80 písm. c/ O.s.p. Posúdenie odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení je v súlade s názorom dovolacieho súdu, podľa ktorého aj v predmetnom sporovom konaní súd musel rešpektovať, že takýto záujem nemôže byť daný tam, kde žalobca nepožaduje, aby súd rozhodol o tom, či predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po zomrelých právnych predchodcoch žalobcu (teda či v /do/ okamihu ich smrti predstavovali ich vlastníctvo), ale požaduje určenie

vlastníctva samotného žalobcu, ktorý svoje vlastníctvo vyvodzuje len z toho, že je dedičom po svojich predkoch, že mu patrí dedičské právo.

Pokiaľ súd zamietá návrh (žalobu) na určenie podľa § 80 písm. c/ O.s.p. pre chýbajúci naliehavý právny záujem na tomto určení, nemal by už (nadväzne) takýto návrh (žalobu) preskúmať aj po vecnej stránke. Odvolací súd teda celkom chybné v dôvodoch svojho rozhodnutia upriamil pozornosť ešte aj na to, prečo by návrhu (žalobe) nebolo možné vyhovieť pri jej vecnom prieskume. Tým, že však ustálil nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, jeho „úvahy navyše“, t.j. k vecnej stránke stratili, resp. nemali akékoľvek opodstatnenie. Dovolací súd sa týmto „ďalším“ posudzovaním (rozborom) odvolacieho súdu v odôvodnení napadnutého rozsudku nezaoberal; vychádzal z toho, že na správnom dôvode zamietnutia žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu táto „rozšírená“ (ďalšia) argumentácia nič nemení (superfluum non nocet).

Na základe podaných dôvodov možno potom uzavrieť, že žalobca napadol dovolaním vecne správny rozsudok odvolacieho súdu. Keďže v konaní neboli zistené vady uvedené v § 237 O.s.p. a konanie nie je postihnuté ani inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p. V dovolacom konaní úspešným žalovaným nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, keďže nepodali návrh na uloženie tejto povinnosti žalobcovi.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : *Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.*

V Bratislave 30. októbra 2012

JUDr. Milan D e á k, v. r.
predseda senátu

Za správnosť: Hrčková Marta